

символистичком певању Бранка Миљковића Сунце је бела звезда, птица која греје и пркосна ружа.⁵⁸³ Орфичко певање Крстивоја Илића дочарава Сунце над завичајем са свестворитељским моћима, када оно даје "божански облик" долини.⁵⁸⁴ За орфике,⁵⁸⁵ Сунце је разум света, као и за астронома Боривоја Јовановића, који истиче да је оно створило најчудније космичко дело, те живот и вид, љубав и разум.⁵⁸⁶ И Томићева *Ода сунцу*,⁵⁸⁷ као и предходна Јовановићева, тежи да буде свечана, достојанствена и похвална песма, али су оне то само делимично, јер у скоро аматерском захвату, ни изблиза не додирују високи стил оде. По песничким вредностима скромне су и две наредне песме Николе Дреновца, као и *Расветљавање сунца* Првослава Ралића.

Али зато *Поноћно Сунце* Васка Попе, што се излегло из "големог црног јата", неугасло сјаји и као да има окултно поље деловања.⁵⁸⁸ У овом одељку су, поред слабашних стихова Јанике Печи и сигналистичког фрагмента о Сунцу Мирољуба Тодоровића, још две песме Васка Попе озрачене густом метафориком.

Месец и месечина као душа песникова

*И ти Месече,
постављен у најнижи предео
неба, из месеца у месец
непрестано храћен сунчаним
зрацима, сјајиши узвишеним
сјајем, да одржиши расплодно
семе ...*

Молитва с почетка IV века

Структура Димитријевићеве антологије *Космички цвет*, композиционо и по редоследу, Сунце повезује са Месецом, баш као што се вишесмерни симболизам Месеца налази у узајамном односу са Сунцем. Песме објављене у овој књизи показују да је Месец углавном општи, универзални и скоро свеобухватни симбол променљивости, трансформације и свеколиког постојања. Пошто непрестано мења облик Месец се, у појединим стиховима, описује и као обнова, периодичност, али и као извесно просвет-

---

⁵⁸³ Б. Миљковић, *Похвала сунцу*, у књизи "Орфичко завештање", Градина, Ниш, 1972.

⁵⁸⁴ Крстивоје Илић, *Приговор Орфеју*, Нолит, Београд, 1987.

⁵⁸⁵ Орфици су веровали у сеобу душе и њено прочишћавање путем затварања у тело и казни у подземном свету...

⁵⁸⁶ Б. Јовановић, *Дозревање Сунца*, Градишка, 1994.

⁵⁸⁷ Александар Томић, *Ода сунцу*, „Васиона“, Београд, 2000, бр. 1-3, стр. 69.

⁵⁸⁸ Пишући о поезији Васка Попе, неосимболиста Иван В. Лалић подвлачи да је он кроз древне инкантације, "ушао у драгоцене тајне прастарих метаморфоза". А Владо Урошевић коментарише то и додаје да је Лалић мислио "на енигме које се крију у симболичким сликама алхемијских преображаја". – В. Урошевић, *О процесу преображавања у злато*, Зборник *Иван В. Лалић – песник*, Краљево, 1996, стр. 31.

љење. Јер би без њега земља "била мрачна и страшна", како пише сељак-песник Божидар Митровић.⁵⁸⁹ У песмама ове антологије Месец се дочарава као небеско тело којим управљају природни, али и неки, за песника, тајанствени разлози, па се он, према одређеном ритму постојања: увећава, смањује или пак ишчежава. Сликвито речено, Месец понекад има свечан и узбудљив, други пут, потресан и достојанствен животопис, скоро као и људска бића.

Као ноћно небеско тело, Месец фигуративно, у преносном смислу, оживљава разнородне красоте и оличава зрачност у затављеном беспућу и озвезданим просторима. Зато му песник довикује: "леп си, леп си / пуни месече леп си у врућој снази звезда".⁵⁹⁰ Он је ту и вид духовног просветљења у тмини.

Месечина је интуитивно знање, „откривење које се развија из човекове душе“ (Гете). Она је "као душа песникова", која осветљава немуште ствари⁵⁹¹ и даје крила. Душа песникова, која у себи има нечег земаљског, али и нечег натприродног, па је као таква: извукла из таме завичајне путање, "избудила гробља / и као барјаке развила покрове". Месец је, у неким поетским представама, симбол прелаза из живота у смрт, и обрнуто.

У овој антологији присутан је скроман број песама у прози, које иначе представљају прелазни уметнички облик између стиха и лирског приповедања. Стиче се утисак да је релативно мало у овом жанровском облику писано о космосу, посебно о метеорима и кометама, док о месецу, сунцу и звездама могу да се нађу бројнија остварења. Димитријевић је издвојио две песме у прози Вјекослава Мајера *Мјесец*⁵⁹² и у наредном циклусу *Звијезде*. У поменутих песмама доминира узвично О, говорне фигуре, а на моменте се осети и складан ритам. По уметничкој вредности издвајају се стихови Дана Зајца *Високи црвени месец*,⁵⁹³ Мака Диздара *Мјесец*, из *Каменог спавача*, као и *Тај огромни месец ...* Милана Ракића.⁵⁹⁴

Одељак са песмама о Месецу заокружује се сигналистичким ликовно-визуелним *Луномером* Мирољуба Тодоровића. То је особена визуелна творевина ослобођена вербалног песничког израза, усмерена ка десемантизацији, у духу новог, универзалнијег комуницирања.⁵⁹⁵

---

⁵⁸⁹ Поводом вечне месечеве променљивости, овај песник наиве се пита: ко ће да те гледа

"Кад мењаш своју географију
када си пун и када си млад ..."

Б. Митровић, *Месече ти помози*, "Орфеј међу шљивама", Светлост, Крагујевац, 1963.

⁵⁹⁰ Мома Димић, *Месец*, "Цигански кревет", Дело, Београд, 1968.

⁵⁹¹ Десанка Максимовић, *Месечина у Бранковини*, у књизи "Немам више времена", Просвета, Београд, 1974.

⁵⁹² В. Мајер, *И опет је једна љубав умрла*, Слобода, Београд, 1982.

⁵⁹³ Д. Зајц, *Високи црвени месец*, Нолит, Београд, 1962.

⁵⁹⁴ М. Ракић, *Тај огромни месец*, у *Парнас*, „Зборник лирике српске и хрватске“, саставио Божидар Ковачевић, Нови Сад, 1955.

⁵⁹⁵ Мирољуб Тодоровић, *Поетика сигнализма*, Просвета, Београд, 2003, стр.